

Indsatser og faktorer, der øger sandsynligheden for at gennemføre grundskolen for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet – Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv

Hovedresultater

Hovedresultater

God skolegang er en af de vigtigste beskyttelsesfaktorer i børns og unges liv mod negative livsudfald. Det gælder for alle børn og unge, og det gælder især for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Der er derfor mange gode grunde til at støtte skolegangen for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, både for at forbedre deres livskvalitet i barndommen og for at forbedre deres livsmuligheder på langt sigt.

Denne vidensindsamling belyser den nyeste viden om faktorer og indsatser, der øger sandsynligheden for at gennemføre grundskolen blandt børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Vidensindsamlingen er netop målrettet fagprofessionelle, herunder chefer, ledere og medarbejdere i kommunale myndigheder, både inden for anbringelsesområdet og almenområdet, der arbejder med børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Håbet er, at denne viden, der nu ligger samlet ét sted, kan genopfriske og styrke den bevidsthed, der allerede findes blandt fagprofessionelle og beslutningstagere omkring skolegang for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Et styrket læringsmiljø med fokus på at skabe resultater for og sammen med det enkelte barn eller den enkelte unge er ikke nødvendigvis raketvidenskab. De nævnte faktorer og indsatser er noget, som vi alle godt ved, at børn og unge har brug for og nyder godt af. Og hvad der er godt for alle børn og unge, er godt for alle børn og unge i udsatte positioner.

Resultaterne fra denne vidensindsamling peger samtidig på behovet for et fælles fokus på skolegang for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Det er en opgave, som ikke kan adskilles i en social og en skolemæssig kontekst. Det kræver et tæt samarbejde og en solid brobygning mellem de to områder for dermed at sikre opbakning til de faktorer og indsatser, der bevisligt øger sandsynligheden for at gennemføre grundskolen for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Seks faktorer kan styrke skolegangen

I vidensindsamlingen finder vi seks faktorer, som hver for sig og ikke mindst sammen har betydning for skolegang blandt børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Det er således en vigtig konklusion, at faktorerne gensidigt kan forstærke hinanden, og at det derfor er hensigtsmæssigt at fokusere på flere faktorer, når skolegangen for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, skal understøttes.

Boks 1: Seks faktorer, der kan styrke skolegang

1. Positive uddannelsesforventninger
2. Stabilitet
3. Ressourcer i skole og hjem
4. Gode relationer til nære voksne
5. Skoletilhør
6. Skoleengagement.

Positive forventninger skubber til børnenes egne forventninger til skolegang, men ofte mødes børnene af (for) lave forventninger

Vidensindsamlingen peger på, at udtalte positive uddannelsesforventninger fra personer omkring barnet har en positiv indvirkning på børnenes opnåelse af uddannelsesmæssige resultater.

Det er i den sammenhæng vigtigt at bemærke, at størstedelen af litteraturen viser, at det ikke er usædvanligt, at omsorgspersoner (plejeforældre og værger), socialrådgivere og lærere ofte har lave forventninger til, hvordan børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, kan klare sig i skolen. Samtidig viser erfaringer fra et svensk studie, at de lave forventninger oftest ikke er i overensstemmelse med børnenes aktuelle kognitive kapacitet. De voksne omkring barnet undervurderer således oftest barnets uddannelsespotentiale.

Det er desuden centralt at understrege, at uddannelsesforventninger sjældent kan stå alene, men at dette skal kombineres med andre former for støtte og/eller andre faktorer.

Stabilitet i børnenes liv styrker skolegangen, men ustabilitet har negative konsekvenser for skolegangen

Vidensindsamlingen peger på, at børn og unge, der oplever stabilitet og kontinuitet i både skolegang og anbringelse, har større sandsynlighed for at indhente de uddannelsesmæssige forskelle, der er mellem dem og deres jævnaldrende, som ikke er anbragt uden for hjemmet.

De inkluderede studier peger dog også på, at både skoleskift og skift i anbringelsessted skaber ustabilitet for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, og at det kan have afgørende og negativ betydning for, hvordan de klarer sig i skolen. Et af de inkluderede studier viser, at børn med indlæringsvanskeligheder har en højere sandsynlighed for skoleskift. Desværre er det også denne gruppe af elever, der er mest udsat for de negative konsekvenser af skoleskift på akademiske præstationer.

Ressourcer i skole og hjem har betydning, men kan ikke stå alene

Vidensindsamlingen peger på, at ressourcer i hjemmet (fx økonomi, adgang til bøger, tid og struktur i hverdagen) og i skolen kan have en betydning for barnets og den unges skolegang, men ressourcer har oftest ikke en stor nok effekt til, at det alene gør en forskel i forhold til at gennemføre grundskolen.

Gode relationer til nære voksne – ikke mindst lærerne – er vigtige, men ofte oplever børnene mindre støtte i skolen end andre børn

Vidensindsamlingen peger på, at støtte fra nære voksne og gode relationer til omsorgspersoner og lærere er vigtige for, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, kan præstere i skolen og opnå gode resultater. Kombinationen af støtte i både hjemmet og i skolen er central, men vidensindsamlingen tyder dog på, at støtte fra lærerne umiddelbart har størst betydning for barnets akademiske succes.

Samtidig peger anden forskning på, at mange børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, slet ingen voksenstøtte har uden for skolen. Derfor kan særligt dét at have støtte i skolen være altafgørende. Dog viser et af studierne også, at unge, der er anbragt uden for hjemmet, ofte oplever, at de får *mindre* støtte fra voksne i skolen, end andre unge gør.

Skoletilhør har en positiv effekt på skolegangen, men tilknytningen til skolen kan være udfordret af negative oplevelser

Vidensindsamlingen peger på, at for at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, kan præstere fagligt i skolen, er det afgørende, at de føler sig trygge og oplever en stærk tilknytning til både lærere og klassekammerater.

De inkluderede studier peger dog også på, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, generelt har flere negative skoleoplevelser end andre børn. De føler sig mindre sikre, de udsættes for mere mobning og diskrimination, de deltager mindre aktivt i undervisningen, og de oplever mindre støtte fra voksne.

Børnenes egen motivation har betydning for skoleresultater, men mindre betydning end for jævnaldrende

Vidensindsamlingen peger på, at skoleengagementet er væsentligt for skolepræstationer blandt børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Engagement dækker bl.a. over barnets niveau af deltagelse i undervisningen, glæden ved at gå i skole og fremmøde i skolen. De inkluderede studier peger dog på, at sammenlignet med jævnaldrende har børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, en lavere deltagelse i skolen, de har mere fravær, og de er mindre glade for at gå i skole.

Det er vigtigt at understrege, at skoleengagement ikke står alene som faktor, men i høj grad er en faktor, som udvikles i samspil med omgivelserne, og som kan påvirkes af andre faktorer og/eller indsatser.

Figur 1 Faktorer, der har positiv betydning for skolegang for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet

Kilde: VIVE.

Indsatser kan også understøtte skolegang, men der er ingen lette løsninger

Vidensindsamlingen sætter også fokus på fem typer af indsatser, der kan understøtte skolegang blandt børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Disse indsatser retter sig alle mere eller mindre direkte mod en eller flere af de seks faktorer, der er beskrevet ovenfor. De 4 første af de 5 indsatser er udelukkende rettet mod plejefamilieanbragte, og det er ikke sikkert, at resultaterne fra disse kan overføres til børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem.

Boks 2: Fem indsatser, der kan understøtte skolegang

1. Mentorprogrammer (tutoring)
2. Plejeforældre som mentorer (tutoring by caregiver)
3. Bøgpakkeprogrammer (Letterbox clubs)
4. Skolestøttende indsatser som Skolfam og LukoP
5. Lær for Livet.

Vidensindsamlingen peger på, at alle disse indsatser i større eller mindre grad kan påvirke skolegangen positivt. Det betyder, at også korte og ressourcelette indsatser kan gøre en forskel. Lidt har også ret. Men hvis der for alvor skal rykkes på skolegang og resultater blandt børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er der ingen lette løsninger eller genveje:

- **Brede indsatser virker bedre end smalle.** Indsatser, der rammer flere af de seks beskrevne faktorer, ser ud til at virke bedre end de mere målrettede indsatser. For eksempel ser skolestøttende indsatser, der både kan påvirke støtte og relationer, skoletilhør, ressourcer mv., ud til at have større effekt end bogpakkeprogrammer, som sigter mod at skaffe flere ressourcer i børnenes hjem.
- **Indsatser, der er forankret i skolen, ser ud til at virke bedre end indsatser, der fx er målrettet hjemmet.** For eksempel ser skolebaserede mentorordninger ud til at virke bedre end plejefamilier som mentorer. Det skyldes formentlig, at der ofte ikke er tid og struktur nok i hjemmene til at drive og fastholde en indsats rettet mod skolegang, samtidig med at hverdagen skal fungere.
- **Brobygningsindsatser virker godt.** Indsatser, der har fokus på at bygge bro mellem skole, hjem og evt. myndighed, gør en stor forskel for, hvordan barnet

klarer sig gennem grundskolen. Det ses i indsatserne Skolfam, Lær for Livet og educational liasons (uddannelsesmæssig støtteperson).

- **Langvarige indsatser virker bedre end kortvarige indsatser.** Resultaterne peger på, at flerårige skolestøttende indsatser virker bedre end kortvarige indsatser. For eksempel virker Skolfam bedre end Lukop, og Lær for Livet, der er et 6-årigt læringsprogram, viser gode resultater i forhold til trivsel og sandsynligheden for at gennemføre grundskolen.

Fakta om undersøgelsen

Vidensindsamlingen er baseret på 45 studier fra perioden 2012-2022, der omhandler virksomme faktorer og indsatser, der kan øge sandsynligheden for, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, kan gennemføre grundskolen.

Hovedresultater: Indsatser og faktorer, der øger sandsynligheden for at gennemføre grundskolen for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet – Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv

VIVE/2025

HR_302296